ԱՒԵՏԱՐԵՐ

«ԳՀՏՒ ԵՍ ՉԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ» : ՂՈՒԿ. Բ. 10

ՀԱՏՈՐ 27. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ. ՓԵՏՐՈՒԱՐ 11. 1874. ԹԻՒ 6

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

— Պիտանի խորհուրդներ : — Քրիստոսի բարեկամները : — Սխալ գործածուած վկայութիւն մը : — Միթրա Ասիա լրագրին պատասխան մը : — Իրաւախոհութիւն ազգաց : — Ծանուցմունք : — Օրտուէն նամակ մը : Քաղաքական լուրեր :

ՊԻՏԱՆԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Ամենէն աւելի ամբչնալու բանը՝ ճշմարտութիւնն ըսելու ամբչնալն է :

—*—

Լաւիներէն առակ մը կ'ըսէ. Ով որ իր ծնանելէն առաջ եղած բաները չի գիտեր՝ միշտ տղայ է :

—*—

Կիրք ունեցողը, կ'ըսէ Պղատոն, գլխիվայր կեցող մարդու մը կը նմանի, աւէն բան ծռած կը տեսնէ :

—*—

Ով որ յօժար է ուրիշներուն համար նեղութիւն կրել, և ուրիշներուն յանցանացը տանիլ անոնց օգուտ ընելու նպատակաւ, Աստուծոյ օրինակին հետեւող է : Այսպիսի մարդիկ աշխարհիս ճշմարիտ բարերարներն են :

—*—

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Եթէ Թուրքիոյ այլեայլ Քրիստոնեայ ժողովրդոց իւրաքանչիւր անհատին հարցնենք թէ Քրիստոսի բարեկամն ես, հաւանականաբար պիտի պատասխանէ, «Այո» : Բայց բարեկամութեան քանի մը պայմաններ կան, զորոնք նկատելու է մարդ յառաջ քան որոշելը թէ արդարև Քրիստոսի բարեկամ է թէ ոչ :

Բարեկամք միշտ կը սիրեն այցելութիւն ընել իրենց բարեկամներուն և անոնց հետ խօսիլ : Արդ, մենք չենք կրնար մարմնով այց ելլել Քրիստոսի, բայց կրնանք անոր հետ խօսիլ Հոգեհայ աթոռին առջև : Ուրեմն, կը սիրենք առանձին աղօթներու մէջ իմանալ Քրիստոսի մեր խորհուրդները, ղազարութիւնները և բաղձանքները :

Ճշմարիտ բարեկամութիւն չի կըրնար ըլլալ այնպիսի անձանց մէջտեղ, որոնց գաղափարները համաձայն չեն : Արդ, Աստուծոյ խօսքէն գիտենք որ Քրիստոս ամէն մեղք կ'ատէ : Մինչ մենք կը ջանանք արտաքսել ինչ որ մեր խորհուրդներուն, խօսքերուն և գործքերուն մէջ հակառակ է Սուրբ Հոգոյ և մեր խղճին :

Ճշմարիտ բարեկամք միշտ կարեկից են իրարու, և իրարու կ'օգնեն : Արդ, Քրիստոս իր կեանքը տուաւ որ բոլոր մարդիկ Աւետարանին դիտութեամբը, ապաշխարութեամբ և հաւատքով կարենան փրկուիլ : Գարձեալ, Քրիստոս հիմա կը թագաւորէ երկինքը այս գործը յառաջ տանելու համար : Մենք ևս կը բաղձանք սրբոյն, և կ'աշխատինք մարդոց փրկութեանը համար :

Բարեկամք կը սիրեն ցուցնել իրենց սէրն իրարու՝ ընծաներով : Ընծան կրնայ շատ արժէք չունենալ, ինչպէս այրի կնոջ երկու լումաները (Մարկ. ԺԲ. 42), բայց, իբրև սիրոյ նշան, կրնայ մեծապէս յարգի ըլլալ : Մենք ալ կը սիրենք արդեօք ցուցնել մեր սէրն առ Քրիստոս այնպիսի ընծայիւք որ յարմար են անոր գործը յառաջ տանելու աշխարհիս վրայ :

Ճշմարիտ բարեկամք կը ջանան միշտ իրարու հաճոյ ըլլալ : Իրարու կամայ դիտմամբ հակառակ կենալն անտարակոյս կը կոտրէ բարեկամութեան կապը : Նաև Քրիստոս կ'ըսէ, «Դուք իմ բարեկամներս էք, թէ որ ընելու ըլլաք ինչ որ ես ձեզի կը պատուիրեմ» (Յովհ. ԺԵ. 14) : Արդ, կը պահենք Քրիստոսի պատուէրները, և կ'ընենք զանոնք օրէնք մեր վարուցը :

Յայտնի է թէ անոնք որ, ով որ ըլլան, բարեկամութեան այս պայմաններուն ղդուշութիւն չեն ըներ, և տակաւին կը պնդեն բարեկամ ըլլալ Քրիստոսի, կը խաբեն իրենք զիրենք :

ՍԽԱԼ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ըսուած է թէ Նոր Կտակարանը կը սորվեցնէ որ, ով որ մկրտուած ըլլալով ինքզինք Քրիստոնեայ կը դաւանի, և գայթակղեցուցիչ վարք չունի, ինք միայն պատասխանատու ըլլալով, իրաւունք ունի Տէրոջը սեղանին մօտենալ. այսինքն թէ, եկեղեցւոյ պաշտօնեաներէն պէտք եղած հրահանգ և խրատ ընդունելէն ետքը, իրաւունք ունի եկեղեցւոյ անդամ համարուելու, և եկեղեցւոյ խորհուրդներուն մասնակից ըլլալու, թէև դոհացուցիչ ապացոյց չտայ իր նորէն ծնած կամ նորոգուած ըլլալուն Հոգւով սրբով : Ի հաստատութիւն այս կարծեաց հետեւեալ վկայութիւնը բերուած է. «Ուրեմն թող մարդ իր անձը փորձէ, ու այսպէս ան հացէն ուտէ, և ան գաւաթէն խմէ» (Ա Կորնթ. ԺԱ. 28) :

Բայց այս խօսքը վկայութիւն բերողները կը մոռնան թէ առաքեալը կը խօսէր անոնց որ արդէն եկեղեցւոյ մէջ էին, ոչ թէ անոնց որ դեռ եկեղեցւոյ անդամ ըլլալու ընդունուած չէին : Ասկէ յայտնի է բոլոր խօսքին կապակցութենէն, ինչպէս որ ամէն մեկնիչ կ'ընդունի : Նոյն իսկ եկեղեցւոյ անդամից վրայ պարաք կը դնէ առաքեալը քննել իրենց անձը, որպէս զի խաբուած չըլլան, և այնպէս ուտեն և ըմպեն Տէրոջը սեղանէն : Ուստի այս վկայութիւնը չի վերաբերիր սա խնդրոյն թէ եկեղեցին ինչպիսի մարդիկ պարտի ընդունել իրեն անդամութեան, և թոյլ տալ անոնց մասնակից ըլլալ խորհրդոյն : Այս խնդիրը կը լուծուի Սուրբ Գրոց ուրիշ վկայութիւններով, ինչպէս ուրիշ անգամ պիտի ցուցնենք, և ինչպէս աշխարհիս վրայ եղող Աւետարանական Քրիստոնէից մեծագոյն մասը միաբան կը հաւատայ :

ՄԻՔՐԱ ԱՍԻԱ ԼՐԱԳՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՄԸ

Միքրա Ասիա անուն Ցունարէն գըրով Թուրքերէն լրագիրը Ցունուար 11/23 թուականով հանած թիւրթին մէջ կ՚ըսէ թէ, Ունիայէն գրուած նամակի մը մէջ կը գանգատուի թէ Բողոքական միսիոնարք Որթոտոքսներէն ուսանք ուղիղ ճամբէն կը խոտորեցնեն, և թէ Աթանասիոս անուն անձ մը Ցունաց եկեղեցւոյն կողմէն չըկուեցաւ այն կողմերը եղելութիւնը ստուգելու։ Ցիշեալ լրագիրը կը յաւելու թէ Բողոքականք Քրիստոսի պատուէրին չեն հնազանդիր, քանդի, կ՚ըսէ, Քրիստոս պատուիրեց ազգերուն քարոզել, ոչ թէ Քրիստոնէից։ Ցետոյ կ՚ըսէ. «Քրիստոնէի մը Քրիստոնէութիւն սորվեցնել ոչ ապաքէն պարապ բան է։ Իրաւունք չունինք ըսելու թէ Քրիստոնէից Քրիստոնէութիւն սորվեցնող Բողոքականք ՝ տին գավվաֆը՝ են։

Ի պատասխանի Միքրա Ասիայի, ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք հետեւեալ դիտողութիւններուն։

1. Քրիստոս, «Ուրեմն գացէք բոլոր ազգերը աշակերտեցէք» (Մատթ. ԻԸ. 19), և դարձեալ, «Գացէք բոլոր աշխարհ, ու Աւետարանը քարոզեցէք բոլոր ստեղծուածներուն» (Մարկ. ԺԶ. 15) ըսելով, ամենադարձակ պատուէր մը կուտայ բոլոր իր աշակերտներուն, նա մանաւանդ պարտք կը դնէ անոնց վրայ Քրիստոնէական կրօնքը սորվեցնելու չարուշնակել մինչև որ բոլոր աշխարհք ճըշմարտապէս Քրիստոսի դառնայ։ Սակայն, եթէ հարցուի թէ ինչու համար Եւրոպայի և Ամերիկայի Բողոքականք միսիոնարներ կը ղրկեն Ցունաց, Հայոց, Նեստորականաց և Պապականաց որոնք կ՚ըսեն թէ արդէն Քրիստոնեայ են, պատասխանը սա է. Բողոքականք հաստատ համոզուած են թէ այս հին եկեղեցիները կորուսած են իրենց նախնական մաքրութիւնը, և թէ անոնք, թէև Քրիստոնէական ճշմարտութիւններէն ոմանք կը պահեն, ընդունած են նաև շատ հոդեկորոյս մնասակարութիւններ և մոլորութիւններ։

2. Բողոքականք նոր կրօնք մը չեն սորվեցներ, այլ Սուրբ Գիրքը կը թարգմանեն ժողովրդոց խօսած լեզուներուն, և այս միջոցաւ կը ջանան բարեկարգել արևելեան եկեղեցիները։ Անոնք կը հաւատան թէ այս եկեղեցիներուն մէջ մոլորութիւններ մուտ գտած են, վասն զի Աստուծոյ խօսքը, որ «կենդանի է ու զօրեղ, և ամէն երկսայրի սուրէ կարուկ» (Եբր. Դ. 12), ժողովրդեան ձեռքը չտրուեցաւ անոնց ընտանի լեզուաւը, և թէ, ինչպէս հնդեւտասանդերորդ դարուն Գերմանական բարեկարգութեան ատենը, նոյնպէս հիմա, Սուրբ Գիրքն է միջոց զոր Աստուած պիտի գործածէ արևելեան եկեղեցիները բարեկարգելու։

3. Երբէք միսիոնար ընակած չէ Ունիայի մէջ. միսիոնարաց այցելութիւնն անդամ այն քաղաքը շատ քիչ և կարճ եղած է։ Ցիտակը, թէ այն քաղաքը և թէ անոր բոլորտիքը բնակող Ցոյնք, որ Բողոքական եղած են, ոչ թէ միսիոնարներէ հրահանգուած են, այլ իրենց տուներուն և խանութներուն մէջ բուն իրենց Աւետարաններէն կարդացած են, և այսպէս սորված են այն ճշմարտութիւնները զորոնք Քրիստոս կը սորվեցնէ, և եկեղեցին զանց ըրած է սորվեցընել։ Հարկաւ անոնք ալ, որոնց աչքերը բացուած են Աւետարանին ճըշմարտութեանը, իրենք զիրենք պարտաւոր կը զգան սորվեցնել զայն նաև իրենց եղբայրներուն։ (Տես Օրաուէն գրուած նամակն այս թիւրթին մէջ։)

Դարձեալ, այս մարդիկ չեն վաճառքիր Բողոքական կոչուիլ, այլ լոկ Աւետարանական Ցոյն Քրիստոնեայ են։ Անոնք համոզուած են թէ Քրիստոսի ճամբուն նկատմամբ աստուածային ճշմարտութիւնը գտած են, և եթէ Ցունաց եկեղեցին կ՚ուզէ զանոնք իր մէջ պահել, փոխանակ հալածանք հանելու, թող լինք սորվեցնէ Աւետարանին պարզ ճշմարտութիւնները ժողովրդեան։

Բաներն այսպէս ըլլալով, թող անկողմնասէր անձինք դատեն թէ Միքրա Ասիա Բողոքական միսիոնարները «տին գավվաֆը» կոչելով իրեն պատիւ կը բերէ՞։

ԻՐԱՒՈՒՆՔԻՆ ԱԶԳԱՅ

Քանի մը ամիս առաջ Եւրոպայէն և Ամերիկայէն երևելի իրաւագէտներ ժողով ըրին Պրիւքսէլ, մկսաեղ խորհելու համար թէ ինչպէս կարելի է ազգերու մէջտեղ ծագած դժուարութիւնները և վէճերը լուծել խաղաղութեամբ, այսինքն՝ իրաւարարներու միջոցաւ, ոչ թէ սրով։ Ահա այս ժողովին որոշումը։

«Ժողովս կը ծանուցանէ որ լինք իրաւարարութիւնը կը համարի իբրև իրօք արդար, բանաւոր, նաև պարտաւորիչ ազգերու մէջտեղ ծագած դժուարութեանց վախճան տալու համար, երբ բանակցութիւնը բաւական չըլլար դժուարութիւնը հարթելու։ Ժողովս չըսեր թէ, առանց բացառութեան, ամէն դէպքի մէջ այս միջոցը գործադրելի է. բայց և այնպէս կը հաւատայ թէ բացառութիւնները շատ չեն, և հաստատութեամբ համոզուած է, որ բնաւ վէճ մը անլուծանելի համարուելու չէ, բայց եթէ վէճի տակ եղած խնդրոյն նախ որոշ կերպով սահմանուելէն, բաւական ժամանակ տրուելէն, և դժուարութիւնը հարթելու ամէն միջոց սպառած ըլլալէն ետքը։»

Վերոյիշեալ ժողովին անդամները կանոնաւոր ընկերութիւն մը կազմեցին, և ամէն տարի պիտի գումարուին։ Այս ընկերութեան գործը պիտի ըլլայ, նախ, չինել օրինագիրք մը, որ բացայայտ ցուցնի թէ իրաւունքն ու պատշաճութիւնը ինչպէս կը պահանջեն որ ազգերն իրարու հետ վարուին. երկրորդ, աշխատիլ ընդունել տալու այն օրինագիրքը Եւրոպայի և Ամերիկայի այլևայլ ազգաց։ Օրինագիրքը պատրաստել շատ դժուարին չէ, դժուարին բանը զայն ընդունել տալն է։ Բայց և այնպէս ամէն ազգայ երևելի քաղաքագէտներուն և մտաւորականներուն այս նիւթին նկատմամբ ընելու քննութիւններն ու խորհրդածութիւնները շատ օգտակար պիտի ըլլան։

Վերոյիշեալ օրինագիրքն ընդունել տալ ուզելով, ընկերութեան նպատակն է նախ՝ չթողուլ որ ազգերու մէջտեղ վէճերը ծագին. և երկրորդ, եթէ այնպիսի վէճ մը ծագի, խաղաղութեամբ վերջացնել զայն՝ առանց դիմել տալու պատերազմի։ Դժուարութիւն մը խաղաղութեամբ վերջացնելը պիտի ըլլայ իրաւարարներու կամ դատաւորներու միջոցաւ, ինչպէս որ քիչ ժամանակ առաջ Անգլիա և Ամերիկա ըրին «Ալապամա» անուն ապստամբ նաւին տուած վնասներուն պատճառաւ ծագած վէճին մէջ։ Այս վէճն արդարև շատ ծանր էր, և զայն իրաւարարներու միջոցաւ վերջացնել հաճելով մեծ պատիւ վաստկեցան այն երկու ազգերը։

Ամերիկայի անուանի իրաւագէտը, միսթըր Ֆիլա, որ պատուոյ նախագահ ընտրուած էր յիշեալ ընկերութեան, ազգերու մէջտեղ ծագած վէճերը խաղաղութեամբ վերջացնելու համար հետեւեալ կերպն առաջար-

կած է։ 1. Ազգ մը որ ուրիշ ազգի մը դէմ գանգատ ունի, ծանուցանէ միւս ազգին թէ ինչու համար կը գանգատի, և թէ ինչ կը պահանջէ գոհ ըլլալու համար։ 2. Այս ծանուցումն ընդունէն եռաքը, եթէ այն երկու ազգերը կարող չըլլան իրենց մէջ միաբանիլ վեճի առկ եղած խնդրոյն նկատմամբ, իրենց մէջէն մանաւանդ մը ընտրեն, որուն դործն ըլլայ, եթէ կարելի է, հաշտեցնել զանոնք, և այնպէս վախճան տալ վեճին։ 3. Եթէ այս հաշտութիւնը չի յաջողիր, խնդիրը յանձնուի իրաւարարաց ատեանի մը, որ բաղկանայ եօթն անդամներէ, որոնք մանաւանդ կանոնով մը ընտրուին, և այս ատեանին որոշումը վերջին ըլլայ։

Արդարև ասիկա ազնիւ և քրիստոնէական ձեռնարկութիւն մըն է։ Երանի՛ թէ չուտով գար ժամանակը, երբ ժողովրդոց ձայնը լսուէր այնպէս բարձր և յստակ, որ թագաւորք և իշխանք չհամարձակէին պատերազմի դիմել։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Բարեկամներէ ոմանք միևնոյն յօդուածը կը ղրկեն հրատարակուելու համար թէ Աւետաբերի և թէ Դիտակի առանց իմացնելու այս բանը յիշեալ լրագրոց խմբագիրներուն։ Ասիկա լրագրոց սովորութիւնը դէմ է։ Կան շատեր որ թէ Աւետաբեր և թէ Դիտակ կ՚առնեն. այսպիսեաց համար աւելորդ է նոյն յօդուածը կարդալ երկու լրագրոց մէջ միանդամայն։ Ուստի կը խնդրենք որ մեր բարեկամները, երբ նոյն յօդուածը երկու լրագրոց կը ղրկեն, իմացնեն լրագրոց խմբագիրներուն, և ան ատեն, եթէ նիւթը բաւական կարևորութիւն ունի, յօդուածը կրնայ երկու լրագրոց մէջ ալ հրատարակուիլ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

1873 տարւոյ Աւետաբերի կազմուած հատորները արդէն պատրաստ են, և կը ծախուին հատը տասնուհինդ դահեկան։

Տղայոց Աւետաբերի ալ կազմուած հատորները պատրաստ են, և կը ծախուին հատը տասը դահեկան։

Կան նաև քանի մը հատիւր հատ կազմեալ հատորք որոնց մէջ թիւ մը պակաս է. ասոնց ամէն մէկուն դինը վեց դահեկան է։ Քանի մը հատորներ ալ կան որոնց մէջ երկու թիւ պակաս է, ասոնք կը ծախուին չորս դահեկանի։ Բոլոր այս գիները պըղնձէ ատակ են։ Վերոյիշեալ հատորներէն գնել ուզողները կրնան Աւետաբերի խմբագրին դրել։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒԻ աշխատասիրութեամբ Տքր. Արմենակայ Աստուրեան։

Ի խնդրոյ Տ. Աստուրեանի նորէն կը հրատարակենք այս ընդարձակ և Անգլիերէն սորվողներուն համար շատ պիտանի քերականութիւնը, որ երեք տարի առաջ Պօլիս տպուած և Աւետաբերի, ինչպէս նաև ուրիշ լրագրոց մէջ, գովութեամբ հրատարակուած է։ Կը ծախուի 30 դահեկանի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով։

Աւետաբերի համար։

ՕՐՏՈՒԷՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Բազքիս հարաւային կողմը, իբր 15 ժամ հեռաւորութեամբ տասնի չափ Յունաբնակ գիւղեր կան, որոնց ոմանք կերեսնի, և ոմանք Օրտուի կը վերաբերին։ Այս գիւղերուն օդին զովութեանը պատճառաւ բոլոր բնակիչք ամառները կը կենան անոնց մէջ. իսկ ձմեռները, երիտասարդները կը ցրուին այլեւայլ տեղեր, ինչպէս՝ Օրտու, Պուլանճըգ, Ֆաթսա, Զարչամպա, Պաֆրա, Մարսուան, և այսպէս խիստ եղանակը դուրսերն անցընելէն եռաքը, գարնան սկիզբը կը դառնան իրենց գիւղերը, ուր ծերունիք միայն մնացած էին՝ անասուններուն և տանց կարասիքը պահպանելու համար։ Այս ծերունիներուն մէջ մինչեւ 100 և 110 տարեկաններ կան, որ մեր 25 կամ 30 տարեկան երիտասարդներէն աւելի առոյգ և զօրաւոր են։

Գիւղացւոց մէկ մասին վերոյիշեալ կերպով ազգին անդին ցրուելէն շատ օգուտներ յառաջ կու գան։ Գլխաւորաբար սա, որ ուրիշ քաղաքներ գացողները պատեհութիւն կ՚ունենան նոր բաներ լսելու։ Այս առթիւ է որ անոնցմէ ոմանք Աստուծոյ խօսքը լսելով ոչ միայն իրենք լուսաւորուած են, այլ եւ, թէ իրենց գիւղացիներէն, և թէ ուրիշ մօտակայ գիւղացիներէն շատերուն լուսաւորութեանը միջոց եղած են։ Այս մասին յիշուելու արժանի է մանաւանդ Սէմէն անուն գիւղը, որոյ բնակիչք բաւական կ՚աշխատին հիմա Տէրոջը գործին համար։ Ցիշեալ գիւղը կերեսնի կը վերաբերի, բայց գիւղացիք իրենց գործերուն պատճառաւ ամէն Օրտու գալով, հոն Աւետարանական եղբայրներէն շատ բան լսած են ճշմարտութեան վրայ, մանաւանդ Ղալըգճըեան Եանի անուն մէկը, որ իր գիւղակիցները լուսաւորելու շատ աշխատեցաւ, և բաւական հալածուած եւ նեղութիւն կրեց։ Անգամ մը գիւղացի Յոյնէ մը գաւազանով քունքին այնպէս սաստիկ հարուած կ՚ընդունի, որ կիսամեռ կ՚ինայ։ Այս եղբայրը մեծ համբերութեամբ կրեց ամէն նեղութիւն, և անոր համբերութիւնը և աշխատութիւնը պակուեցան, քանզի Տէրոջը շնորհիւ հիմա Սէմէնի մէջ բաւական թուով Աւետարանական եղբայրներ Յոյներէն զատուելով առանձին ժողովատեղի, դպրոց եւ վարժապետ ունին, թէպէտ դեռ իրենց համար յատուկ ժողովարան եւ դպրատուն չունած չեն, այլ վարձու բռնուած տուն մը ըրած են ժողովարան եւ դպրոց։ Բայց պէտք է գիտնալ որ այս եղբայրներուն բաժանմանը պատճառ Յոյն վարդապետ մը եղաւ։ Անոնք առաջ ոչ միայն բաժնուած չէին իրենց ազգէն, այլ եւ անոնց ազգային եկեղեցւոյն եւ դպրոցներուն գրեթէ բոլոր գործերն այս եղբայրներուն ձեռքովը կը տնօրինուէին։ Անցեալ ամառ յիշեալ Յոյն վարդապետը Սէմէն գալով եանին կը կանչէ եւ կը պատուիրէ որ եկեղեցւոյն մէջ երեսը խաչակնքէ, պատկերաց առջեւ երկրպագութիւն ընէ, եւ Որդոտոքս եկեղեցւոյն բոլոր սահմանադրութեանցը կատարելապէս հնազանդի։ Եանի անոր սա պատասխանը կու տայ թէ, եթէ կզերականք այն սահմանադրութեանց կատարելապէս կը հնազանդին, ինք ալ պատրաստ է վարդապետին ըսածին պէս ընել։ Վարդապետը բարկանալով անոր, Բողոքական եղբայրները կը բանադրէ, եւ եկեղեցիէն արտաքսեալ կը հրատարակէ զանոնք։ Ասոր վրայ տասը Բողոքական ընտանիք կը ստիպուին իրենց համար զատ դպրոց եւ վարժապետ հոգալ։ Եւ որովհետեւ ուրիշ Յունաց տղայք ալ ասոնց դպրոցը կու գան, Յոյներէն շատերն այս պատճառաւ թշնամանօք կը հալածեն միշտ վարժապետը, որ մեծ համբերութեամբ կը տանի անոնց հալածանացը։ Կը լսենք թէ Յոյնք գրութիւն մը պատրաստած են, եւ կ՚ուզեն Բողոքականաց վարժապետը քանի մը դրպարտութիւններով կերեսոն վերցնել, բայց այս լուրը դեռ ստուգուած չէ։ Այս գեղին միջոցաւ, որ բոլորտիքի գեղերուն ամենէն մեծն է, Տէրը սկսած է յառաջ տանել իր գործը բոլոր այն կողմերը. ուստի Աւետաբերը կարդացող եղբարց կ՚աղաչենք աղօթել յատկապէս այս գիւղին համար՝ հայցելով Աստուծոյ մանաւանդ օրհնութիւնն անոր վրայ։

Ս. ՊՕՂՈՍ ՃԱ. ՓԱՓԱՂԵԱՆ

Օրտու, 6 Յունուար, 1874

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունվ. 30 ըստ Յուն. Փետր. 11 ըստ Լատ. 1874։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Անցեալ շաբթուան մէջ մայրաքաղաքիս վրայ սաստիկ ձմեռ եկաւ, որուն նմանը քանի մը տարիէ ի վեր եղած չէր։ Քանի մը օր չարունակ ձիւն գալով նստաւ աւելի քան տասներկու մատնաչափ։ Թուրքիոյ գաւառներէն գալու սուբհանդակներէն ոմանք շատ ուշացան, նոյնպէս Եւրոպայի թղթատարները նաւերը։ Հեռագրական հաղորդակցութիւններն ալ քանի մը օր ընդհատեցան։

— Կ'ըսուի թէ Գաղիացի դրամատեարք Օսմանեան կառավարութեան 8,000,000 Անգղիական լիրա փոխատալ առաջարկած են նպաստաւոր պայմաններով։ Առհասարակ կը կարծուի թէ, կ'ըսէ Լէվանդ Հէրալտ, այս երկրին մէջ եկամտից աղբիւրները երեան հանելու նպատակաւ գործածուելու համար դեռ շատ ստակի կարօտութիւն կայ, և թէ միանգամայն շատ անօգուտ ծախքեր կան ըստնք պէտք է կարճեցնել։ Զարմանալի է որ, կը յաւելու ըսել նոյն լրագիրը, Քեամիլ Մէրլէր և Բիզա փաշաներու պէս շատ հարուստ Թուրքեր յօժար չեն ստակ փոխ տալ դանձին, և այնպէս ազատ երկիրը դանձին պարտամուրհակներն անվճար թող տալու անպատուութենէն։ Ուրիշ երկիրներու մէջ հարուստ մարդիկ ստակով կ'օգնեն դատարարակութեան, արհեստներու և ճարտարութեանց յառաջ երթալուն. իսկ հարուստ Թուրքերն իրենց երկրին օգտին համար բան մը չեն ըներ։ Եթէ, կ'ըսէ Լէվանդ Հէրալտ, վերոյիշեալ փաշայք որ անհնարին հարուստ են՝ օգնէին առերեսութեան, ուրիշ շատ հարուստ Թուրքեր ալ պիտի հետեւէին անոնց օրինակին. բայց, ընդհակառակն, անոնք հանդիստաս կ'ըլլան բարեխորհուրդ և բարեկեան պաշտօնեից կրած դժուարութիւններուն, տպատեղով որ ներկայ պաշտօնեայք դժուարութիւններէն յաղթուելով իյնան, որպէս զի իրենք պաշտօնի անցնին իրենց բարեկամներովը։ Թուրք ընկերութեան այս վիճակը որ և իցէ պաշտօնէից դժուարութիւնները հարկաւ կ'աւելցնէ։

— Բարձրագոյն դրան և Ամերիկայի մէջտեղ եղած նոր դաշնագրութեան մը նայելով, ժամանակ մը Ամերիկա ընակելով Միացեալ Նահանգաց պաշտպանութիւնը առացող Օսմանեան հպատակները, Թուրքիա դառնալէն ետքն ալ պիտի վայելեն Միացեալ Նահանգաց պաշտպանութիւնը մինչև երկու տարի. բայց, եթէ երկու տարիէ աւելի բնակին Թուրքիոյ մէջ, Ամերիկայի քաղաքացութեան իրաւունքը պիտի կորսնցնեն, և այս դաշնագրութեան վատ եղաստուելէն չորս ամիս ետքը պիտի նըկատուին իբրև Օսմանեան հպատակ։

— Կ'ըսուի թէ Չերքէզներու դէմ յատուցներէն 36 հոգի Ադրիանուպօլսոյ դատաւէն աքսորուած են Ափրիկէի Թարապուլուս կոչուած քաղաքը և Փոքր Ասիոյ այլևայլ կողմերը։ Ասոր պատճառը սա է, որ այս մարդիկ Օսմանեան կառավարութեան օրէնքը չատ անգամ աւերեցին իրենց հայրենակիցներուն հետ վարուելու մէջ, քանզի, բայց ուրիշ անգթութիւններէ, նաև անոնց տղաքը վաճառելին իբրև դերի։

— Մասիս լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Հայոց ազգային վարչութիւնը Պատրիարքարանի դիւանատան անդամներէն Աբժ. Մատթէոս վարդապետը յատկացուած է ազգային օրագրաց մէջ վարչութեան որոշմանց և ազգային գործոց մասին եղած օրինաւոր դիտողութիւնները վարչութեան ներկայացնելու, տեղուած սրբոյ հրատարակութիւններն ուղղել տալու, և վարչութեան դէմ հրատարակուած թշնամական յօդուածները վարչութեան ուշադրութեանը յանձնելու։ «Կ'ը յուսանք որ,» կը յաւելու խմբագիրը, «Աբժ. Մատթէոս վարդապետ այս փափուկ պաշտօնն անաչառ անկողմնակալութեամբ կը կատարէ։»

— Ֆար տիւ Պոսֆոր անուն Գաղիերէն լրագիրը կառավարութեան կողմէն արդելուեցաւ երկու ամիս պայմանով, կաթոլիկ Հայոց վճճին նկատմամբ կուռավարութեան և Գաղիոյ դեսպանին դէմ դրած ըլլալուն համար։

— Կ'ըսուի թէ Ծաղկի հիւանդութեան մէկ դէպ տեսակը սկսած է Թեսաղոնիկ, և թէ Շումլայի կողմերը տարի և բերնի հիւանդութիւն մը կոտորած կ'ընէ անասնոց մէջ։

— Լէվանդ Հէրալտի մէկ թղթակիցը կը պատմէ թէ Մանաստիրի կողմերը երկու ամսուան մէջ տասնումէկ սպանութիւն դործուած է։

— Կարնոյ կուսակալը կը ծանուցանէ թէ Քիւրտ դլխաւոր մը սպանուած է Մուշ, և թէ անոր ընկերներէն 28 հոգի կառավարութեան յանձնուած են, բայց այս չերջիններն իրենց յանցանքը խոստովանելով, և ետ տալով իրենց յափշտակած բաները, նեռւմ ընդունած են։ Քիւրտ ցեղերէն չատերուն դլխաւորները երդում ըրած են կառավարութեան տպագաւթին մէջ ըստ օրինաց վարուելու, և կուսակալն անոնց իրենց երդումը բռնել տալու համար ամէն մէկ Քիւրտ դեղի մէջ զինուոր դրած է։

ԵՒՐՈՊԱ

Անգղիոյ լրագիրները լեցուն են նամակներով Անգղիոյ Ափրիկէ իշխանին Բուսիոյ կայսեր միամօր դստեր Մարիամու հետ ամուսնութեանը նըկատմամբ, որ Յունվ. 11/23ին մեծ հանդիսիւ կատարուեցաւ Բեդրոպաւրկ։ Պսակին օրհնութիւնը եղաւ նախ ըստ արարողութեան Յոյն եկեղեցւոյ, և ապա ըստ արարողութեան Անգղիոյ եպիսկոպոսական եկեղեցւոյն։ Ամուսնացեալք պիտի բնակին ըստ մասին Բուսիա, և ըստ մասին Անգղիա։

— Վերջին լրոյ մը նայելով՝ Ափրիկէի մէջ Աշանդիներուն դէմ կըռուող Անգղիական բանակը ծովեզերքն 80 մղոն հեռուն եղող Բրահ գետէն անցնելով՝ մօտեցած է անցեալ դեպ ի Գումասի, Աշանդիներուն մայրաքաղաքը։ Փետր. 5 թուականով առնուած հեռագրի մը նայելով Աշանթիներուն թագաւորն Անգղիացի զօրապետին առաջարկած բոլոր պայմանները ընդունած է, որոնց մէկն է 200,000 Անգղիական լիրայի տուգանքը։

— Պերլինի լրագիրները կը պահանջեն, որ ուրիշ սերուբեանց մէջ Գերմանիոյ դէմ թշնամանօք խօսող Պապական եպիսկոպոսք դատի կանչուին։

— Գերմանիոյ մէջ Պապական եպիսկոպոսաց պահանջումներուն հակառակ եղած կարդադրութեանց հաստող Անգղիացիք մեծ ժողով մը ըրած են Լոնտոն։

— Փետր. 4ին Իտալիոյ արտաքին դործոց պաշտօնեայն աղգային ժողովին մէջ խօսելով ըսած է թէ Իտալիոյ և Գերմանիոյ մէջնեղ բարեկամական յարաբերութիւնները պահուելու են, քանի որ այս երկու տերութեանց ալ օգուտը կը պահանջէ կղերական իշխանութեան դէմ դնել։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷՆ
Խմբագիր Ճ. Ռ. ԿՐԻՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ